

250 שנה לארה"ב: היחסים המיוחדים בצל המחלוקות

written by רותי פינס פלדמן | 05.07.2026

בשבועות האחרונים ניצבו היחסים בין ישראל לארצות הברית שוב במוקד תשומת הלב. לאחר שיתוף הפעולה הביטחוני חסר התקדים במערכה מול איראן, התגלעו חילוקי דעות בין ירושלים לווינגטון סביב אופן סיום הלחימה, המדיניות כלפי איראן וההבנות שהתגבשו ביחס ללבנון. חילופי המסרים בין הדרגים המדיניים המחישו כי גם כאשר הברית האסטרטגית איתנה, אין פירוש הדבר זהות מוחלטת של אינטרסים או של תפיסות מדיניות. על רקע הוויכוחים הללו, מציינת ארצות הברית 250 שנה להכרזת עצמאותה [?] הזדמנות להתבונן על אחת ממערכות היחסים העמוקות והמשפיעות ביותר במדיניות החוץ האמריקנית.

מבט היסטורי מלמד כי מחלוקות בין ירושלים לווינגטון אינן חריגות, אלא חלק בלתי נפרד ממערכת היחסים. כבר במשבר סיני בשנת 1956 הפעילה ארצות הברית לחץ כבד על ישראל לסגת מחצי האי סיני, בניגוד לעמדת ממשלת ישראל. במהלך מלחמת יום הכיפורים ב-1973 התעכבה תחילה ההחלטה האמריקנית על רכבת האוויר הצבאית, ורק לאחר דיונים קשים בבית הלבן הורה הנשיא ריצ'רד ניקסון על פתיחתה, מהלך שהפך לאחד מרגעי המפנה במלחמה, כמו גם העצירה בגבולות הפסקת האש, כאשר צה"ל היה בעמדת הכרעה מול מצרים וסוריה. אז הפעילה ארצות הברית לחץ מדיני כבד לעצור את הלחימה, אף שבישראל סברו כי ניתן היה למצות הישגים צבאיים נוספים. השיקול האמריקני אז היה במהותו שיקול אמריקאי למניעת עימות ישיר עם ברית המועצות וקירוב מדינות ערב אליה. בשנות התשעים התגלעו עימותים סביב סוגיית ההתנחלויות והעמדת ערבויות ההלוואה, ובעשור הקודם הגיעו חילוקי הדעות לשיא סביב הסכם הגרעין עם איראן, כאשר ראש הממשלה בנימין נתניהו התייצב נגד מדיניותו של הנשיא ברק אובמה ואף נאם בקונגרס האמריקני ללא תיאום עם הבית הלבן. ואף על פי כן, בכל אחד מן המשברים הללו המשיכו שיתוף הפעולה הביטחוני, הקשרים המודיעיניים והמחויבות האסטרטגית ההדדית להעמיק.

משום כך, גם המחלוקות של השבועות האחרונים ראויות להיבחן בפרספקטיבה רחבה: הן אינן מעידות בהכרח על היחלשות הברית, אלא על מורכבותה של מערכת יחסים שנשענה במשך עשרות שנים על אינטרסים משותפים, אך אינם זהים.

מראשית הדרך ועד לברית האסטרטגית

הקשר בין המדינות החל כמעט עם הקמתה של ישראל. ב-14 במאי 1948 הייתה ארצות הברית המדינה הראשונה בעולם שהכירה במדינת ישראל, דקות ספורות לאחר הכרזת העצמאות. היה זה הנשיא הדמוקרטי הארי טרומן, שהוביל את המהלך האמיץ חרף התנגדות מחלקת המדינה

והממסד הביטחוני האמריקאי מחשש שישראל תתקשה להגן על עצמה אל מול שכנותיה. אולם, בניגוד לתפיסה הרווחת, בשנים הראשונות לא התבססו עדיין "היחסים המיוחדים" המוכרים כיום. וושינגטון בהנהגת הנשיא דווייט אייזנהאואר ניסתה להתקרב אל העולם הערבי ולקרבת אל המערב, על חשבונה של ישראל, כחלק מהמאבק הבין-מעצמתי במלחמה הקרה ועל השליטה בנפט, ובמשבר סיני בשנת 1956 אף הפעילה, יחד עם הסובייטים, לחץ כבד על ישראל לסגת מחצי האי סיני.

המפנה החל בשנות השישים והשבעים. מלחמת ששת הימים, התחזקות ההשפעה הסובייטית במזרח התיכון הפכו את ישראל לנכס אסטרטגי משמעותי עבור ארצות הברית. מאז ימיו של הנשיא לינדון ג'ונסון, שגם הזדהה עמוקות עם ישראל ברמה האישית, גם לנוכח מערכת היחסים הקרובה שקיים עם ראשת הממשלה גולדה מאיר, שרת החוץ דאז, הלך ונבנה מנגנון רחב של סיוע ביטחוני וכלכלי, שיתוף מודיעיני ותיאום מדיני. בשנות השמונים כבר דובר באופן גלוי על "היחסים המיוחדים" בין המדינות [2] מערכת יחסים שהתבססה על אינטרסים משותפים במאבק מול איומים אזוריים שנשענה על תפיסת עולם משותפת.

עם השנים התרחב שיתוף הפעולה הביטחוני, כאשר תוכניות לפיתוח מערכות ההגנה אוויריות המשותפות מפני טילים [2] בראשן מערכת ה"חץ" [2] סימלו את עומק השותפות בין המדינות. ישראל הפכה גם למוקד חדשנות טכנולוגית עבור חברות אמריקניות רבות, בעוד ארצות הברית הייתה לשותפת הסחר, ההשקעות והמחקר החשובה ביותר של ישראל, וכן למשענת העיקרית שלה במוסדות האו"ם העוינים את ישראל בדרך קבע.

המלחמות האחרונות מול איראן: שיתוף פעולה חסר תקדים

העימות הישיר מול איראן בשנים 2024-2026 המחיש עד כמה היחסים הביטחוניים בין ישראל לארצות הברית התפתחו מעבר למודל המסורתי של סיוע צבאי גרידא. לראשונה נוצרה ארכיטקטורה אזורית משולבת, שבה פעלו צה"ל, פיקוד המרכז האמריקני (CENTCOM) ושותפים נוספים במזרח התיכון ומעבר לו, תחת מסגרת מבצעית אחת. במהלך מתקפות הטיילים והכטב"מים האיראניות באפריל ובאוקטובר 2024 השתתפו כוחות אמריקניים באופן פעיל ביירוט עשרות איומים שיועדו לפגוע בישראל.

אחד השינויים האסטרטגיים המשמעותיים ביותר היה העברת ישראל בשנת 2021 מאחריות פיקוד אירופה (EUCOM) לאחריותו של CENTCOM מהלך זה הפך בשנים האחרונות לבסיס לשיתוף פעולה חסר תקדים מול האיום האיראני, משום שישראל הפכה לחלק אינטגרלי ממערך הביטחון האזורי שמובילה ארצות הברית, והשתלבה בתכנון מבצעי, בתרגילים משותפים, בחילופי מודיעין ובבניית מערכי הגנה אזוריים. זאת על רקע הסכמי אברהם, שלמעשה סללו את הדרך להתקרבות האזורית.

הידוק הקשרים בא לידי ביטוי גם ברמה המבצעית הגבוהה ביותר. מפקד CENTCOM לשעבר,

הגנרל מייקל קורילה, קיים ביקורים תכופים בישראל במהלך מבצע "עם כלביא" ביוני 2025, ונערכו הערכות מצב משותפות עם צה"ל, המוסד והשב"כ בנוגע לאיראן, לחיזבאללה, לחות'ים ולמליציות הפרו-איראניות באזור. במקביל, יכולות שיתוף המודיעין בזמן אמת שופרו משמעותית, החל ממודיעין אותות (SIGINT) ולוויינים ועד להתרעות על שיגורי טילים וכטב"מים.

ביטוי נוסף לעומק השותפות היה הנוכחות האמריקנית הגלויה בישראל, במיוחד במבצע "שאגת הארי" באביב 2026. עשרות מטוסי תדלוק ותובלה של חיל האוויר האמריקני הוצבו בנתב"ג, בשדה התעופה רמון באילת, ובבסיסים נוספים, והפכו את ישראל למרכז לוגיסטי קדמי עבור הפעילות האמריקנית באזור. עצם ההחלטה להציב נכסים אסטרטגיים אמריקניים על אדמת ישראל לתקופה ממושכת המחישה את רמת האמון והתיאום בין המדינות, ולראשונה אפשרה לאמריקאים להישען על ישראל כבסיס אם ולא על הבסיסים האמריקאים האחרים הפזורים במזה"ת ואשר ספגו פגיעות מרובות על ידי האיראנים.

אם בעבר נתפסה ארצות הברית בעיקר כמי שמספקת סיוע לישראל בשעת חירום, הרי שבשתי המלחמות עם איראן נוצר מודל חדש: שותפות מבצעית מלאה. ישראל כבר איננה רק צרכנית ביטחון אלא גם יצרנית ביטחון אזורית, המספקת לארצות הברית יכולות מודיעין, סייבר, חדשנות וטכנולוגיה מבצעית. בכך הפכה הברית בין ירושלים לווישינגטון למערכת היחסים הביטחונית ההדוקה ביותר שיש לארצות הברית עם בעלת ברית כלשהי מחוץ לברית נאט"ו. במיוחד, ישראל הוכיחה במערכות מול איראן, כי היא לא רק שותפה פסיבית, אלא ביכולתה לסלול את הדרך לתקיפות אמריקאיות, ולהילחם כתף אל כתף עם המעצמה הגדולה. ישראל מוכיחה שוב ושוב, כי במזה"ת היא פועלת כחוד החנית של המערב, שומרת על האינטרסים המערביים ושותפה למהלכים אסטרטגיים רחבים לייצוב המזה"ת תחת השפעה אמריקאית.

הברית משתנה: ישראל חזקה יותר, עצמאית יותר

אחד המאפיינים הבולטים של היחסים כיום הוא השינוי במאזן הכוחות. ישראל של 2026 איננה ישראל של שנות השבעים או השמונים, קל וחומר של שנות החמישים והשישים.

הכלכלה הישראלית היא כיום מהחזקות בעולם המפותח, ושמרה על חוסנה חרף זעזועי המלחמה הרב-זירתית הממושכת שנכפתה עליה; תעשיות הביטחון שלה מובילות בתחומים כמו סייבר, הגנה אווירית, בינה מלאכותית ומערכות בלתי מאוישות; ויכולות המודיעין שלה נחשבות מהמתקדמות בעולם חרף הכישלון המודיעיני-אופרטיבי החמור של ה-7 באוקטובר 2023. כתוצאה מכך, הולכת וגוברת ההבנה בישראל כי עליה לצמצם בהדרגה את הסיוע שהיא מקבלת מארצות הברית, בעיקר בתחומים שבהם היא מסוגלת לפתח עצמאות ביטחונית.

אין משמעות הדבר ניתוק או היחלשות הברית. להפך: המגמה היא מעבר ממודל של "תלות" למודל של "שותפות". ישראל תמשיך להזדקק לארצות הברית בתחומים כמו גיבוי מדיני בזירה הבינלאומית, ושיתוף פעולה מול איומים גלובליים. אולם ישראל מחויבת להגדיל את כושר הייצור העצמאי שלה בתחמושת, בחלפים ובמערכות נשק חיוניות, כדי לצמצם חשיפה לשינויים פוליטיים

בוושינגטון. ומהצד השני של המתרס, ישראל תספק לארה"ב פיתוחים טכנולוגיים שיאפשרו לשכלל מערכות אמריקאיות באמצעות מו"פ ושימוש בפועל, כפי שעשתה באמצעות הארכת טווח הטיסה של מטוסי ה-F-35 ("אדיר") של צה"ל לקראת המלחמות עם איראן.

האתגר הגדול: השינויים בתוך החברה האמריקנית והמאבק על דעת הקהל

לצד עומק הקשר הביטחוני, העתיד טומן בחובו גם אתגרים משמעותיים. במשך עשרות שנים נהנתה ישראל מקונצנזוס כמעט מלא בקרב שתי המפלגות הגדולות בארצות הברית. אולם בשנים האחרונות ניכרת שחיקה מתמשכת בתמיכה הציבורית, בעיקר בקרב צעירים ובקמפוסים, ובקרב חלקים מהמפלגה הדמוקרטית. סקרים מראים כי הפערים בין רפובליקנים לדמוקרטים ביחסם לישראל הולכים ומתרחבים, וכי דור ה-Z ודורות צעירים נוספים מביעים ביקורת רבה יותר על מדיניות ישראל בהשוואה לדורות קודמים.

גם בתוך המחנה הרפובליקני מתחילים להופיע קולות חדשים, בעיקר בקרב צעירים הדוגלים במדיניות חוץ בדלנית יותר ומטילים ספק במעורבות אמריקנית מעבר לים. אף שהתמיכה בישראל עדיין חזקה מאוד בקרב חלקים גדולים של הציבור האמריקני, ובמיוחד בקרב אוונגליסטים ורפובליקנים מסורתיים, ברור כי הקונצנזוס שהיה קיים במשך עשרות שנים כבר אינו מובן מאליו.

עבור ישראל, מדובר באתגר אסטרטגי ארוך טווח. שמירה על יחסים קרובים עם שתי המפלגות, הרחבת הקשרים עם הדור הצעיר בארצות הברית והעמקת שיתופי הפעולה בתחומי החדשנות, האקלים, הרפואה והטכנולוגיה יהיו חיוניים לעתידה וחוסנה של הברית האסטרטגית.

מבט אל 2050

במלאת 250 שנה לעצמאותה של ארצות הברית, ניתן לקבוע כי הברית האמריקנית-ישראלית היא אחת מהצלחות המדיניות הבולטות של שתי המדינות. היא שרדה מלחמות, משברים פוליטיים, חילוקי דעות קשים בין מנהיגים ושינויים דרמטיים במערכת הבינלאומית.

העשורים הקרובים צפויים להביא עימם שינויים: ישראל תהיה עצמאית יותר מבחינה ביטחונית וכלכלית; החברה האמריקנית תהיה מגוונת ומפוצלת יותר מבחינה פוליטית; והמזרח התיכון ימשיך להשתנות. אך דווקא בשל כך, הברית בין ירושלים לווינגטון עשויה להתבסס יותר על שותפות בין שתי מעצמות חדשנות ודמוקרטיות.

הקשר שנולד ב-1948 והפך לברית אסטרטגית במלחמה הקרה, הגיע לשיא חדש בשיתוף הפעולה מול איראן. האתגר של השנים הבאות יהיה להבטיח שהיחסים הללו ימשיכו לשגשג בעולם משתנה. זוהי המשמעות האמיתית של הברית האמריקנית-ישראלית במאה ה-21: לא יחסי

מעצמת-על ומדינה קטנה וצעירה, אלא שותפות עמוקה בין שתי מדינות החולקות אינטרסים, ערכים וייעוד משותף.

פורסם במעריב, בתאריך 05 ליולי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.